

»Raa'an rehellinen romaani kahtaalle repivistä äidintunteista.»

– THE NEW YORKER

Elena
Fer
ran
te

TYTTÄREN VARJO

WSOY

Elena Ferrante Tyttären varjo

Suomentanut Helinä Kangas

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

HELSINKI

Elena Ferranten suomennetut teokset:

Tyttären varjo

Amalian rakkaus

Hylkäämisen päivät

Napoli-sarja:

Loistava ystäväni

Uuden nimen tarina

Ne jotka lähtevät ja ne jotka jäävät

Kadonneen lapsen tarina

ITALIANKIELINEN ALKUTEOS

La figlia oscura

© 2006 by Edizioni E/O

Suomenkielinen laitos © Helinä Kangas ja WSOY 2020

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

ISBN 978-951-0-44504-4

PAINETTU EU:SSA

1 .

EN OLLUT ajanut vielä tuntiakaan, kun oloni alkoi käydä huonoksi. Korventava kipu kyljessä tuntui taas, mutta aluksi päätin olla välittämättä siitä. Huolestuin vasta tajutessani että jaksoin hädin tuskin pitää käsiä ohjauspyörällä. Pää alkoi painaa, ajovalot himmenivät himmenemistään, ja pian unohdin että ylipäätään olin ratissa. Sen sijaan minulle tuli tunne kuin olisin ollut merenrannalla keskellä kirkasta päivää. Ranta oli autio, meri tyyni, mutta muutamaman metrin päässä vedenrajasta näkyi punainen lippu. Kun olin pieni, äitini oli aina pelotellut minua: Leda, ei saa koskaan mennä uimaan silloin kun rannalla liehuu punainen lippu, se tarkoittaa, että aallot ovat korkeat ja voi hukkua. Pelko oli säilynyt kaikki kuluneet vuodet, niin että vaikka meri ulottui läpikuultavan sileänä horisonttiin saakka, en nytkään tohtinut kastautua, minua ahdisti. Sanoin itselleni: mene nyt, lippu on varmaan unohtunut sinne, mutta jäin kumminkin rantahiekalle ja tunnustelin vain varovasti vettä varpaillani. Aina välillä äitini ilmestyi hiekkadyyneille ja huusi kuin pikkutytylölle: Leda, mitä sinä meinaat, etkö näe punaista lippua?

Kun avasin silmäni sairaalassa, sekunnin murto-osan kuvittelin yhä seisovani epäröivänä tyynen meren rannalla. Ehkä siitä syystä olin myöhemmin varma, ettei se ollutkaan ollut uni vaan varoittava mielikuva, joka oli säilynyt osastolla heräämiseeni saakka. Lääkäreiltä sain kuulla, että autoni oli törmännyt tienreunan suojakaiteeseen, mutta ilman vakavia seurauksia. Ainoa paha vamma oli selittämätön haava vasemmassa kyljessäni.

Ystäväni Firenzestä tulivat minua katsomaan, Bianca ja Marta palasivat, ja jopa Gianni. Heille sanoin, että olin nukahtanut rattiin. Mutta tiesin hyvin, ettei se nukahtamisesta ollut johtunut. Syy oli järjetön tekoni, ja juuri siksi että se oli järjetön, päätin heti olla puhumatta siitä kenellekään. Kaikkein vaikeinta on kertoa sellaista, mitä ei itsekään ymmärrä.

2.

KUN TYTTÄRENI muuttivat Torontoon, jossa heidän isänsä oli asunut ja työskennellyt jo vuosia, tajusin vähän hämmentyneenä, että en kärsinytkään tilanteesta, vaan oloni oli keveä, ikään kuin olisin vasta silloin saattanut heidät lopullisesti maailmaan. Ensimmäistä kertaa lähes kahteenkymmeneenviiteen vuoteen minun ei tarvinnut kantaa heistä huolta. Koti pysyi siistinä kuin siellä ei asuisi kukaan, pääsin jatkuvista kauppareissuista ja pyykkiläjistä, taloustöissä minua vuosia auttanut nainen löysi paremmin palkatun pestin enkä tuntenut tarvetta ottaa uutta hänen tilalleen.

Ainoa tyttöihin liittyvä velvollisuuteni oli soittaa kerran päivässä ja kysyä, mitä heille kuului, mitä he puuhasivat. Puhelimessa kuulosti siltä kuin he asuisivat jo omillaan; todellisuudessa he asuivat yhä isänsä luona, mutta koska he olivat tottuneet pitämään meidät kaksi erillään myös puheissaan, he juttelivat kanssani kuin häntä ei olisi. Kun kysyin, miten heidän arkensa sujui, he vastasivat joko kepeän välttelevästi tai yrmeän töksähtelevästi, tai sitten samalla teennäisellä äänensävyllä

kuin ollessaan kavereidensa seurassa. Hekin soittivat usein minulle – etenkin Bianca, joka suhtautui minuun kopean vaativasti – mutta vain kysyäkseen, sopivatko tummansiniset kengät oranssiin hameeseen, voisinko etsiä heille jonkin kirjan väliin unohtuneet paperit ja lähettää ne pikaisesti, tai nähdäkseen, annoinko heidän yhä purkaa minuun kiukkuaan ja onnetonta oloaan, vaikka asuimme eri maanosissa ja välissämme oli avara taivas. Puhelut olivat melkein aina lyhyitä ja joskus ne tuntuivat epäluonnollisilta kuin elokuvissa.

Tein mitä he pyysivät, reagoin heidän odotustensa mukaisesti. Mutta koska en välitän vuosiksi voinut osallistua heidän elämäänsä konkreettisesti, toiveiden ja oikkujen täyttäminen jäi irrallisiksi teoiksi vailla vastuuta, jokainen pyyntö tuntui pieneltä, jokainen heidän vuokseen nähty vaiva hellyydenosoitukselta. Oloni oli ihmeen kahleeton, kuin olisin vihdoin saanut päätökseen vaikean työn ja vapautunut raskaasta taakasta.

Aloin työskennellä välittämättä heidän aikatauluistaan ja tarpeistaan. Korjasin öisin opiskelijoiden koepapereita musiikkia kuunnellen, otin pitkiä iltapäiväunia korvatulpat korvissa, söin vain kerran päivässä ja aina läheisessä trattoriassa. Tapani, mielialani ja jopa ulkonäköni muuttivat. Yliopistossa en jaksanut enää ärsyntyä liian tyhmiin tai liian viisaisiin nuoriin. Kollega, jota olin tapaillut vuosikautia ja jonka kanssa menin joskus – harvoin – sänkyyn, totesi eräänä iltana vähän ymmällään, että en ollut enää yhtä hajamielinen ja minusta oli tullut kaikin puolin suopeampi. Muutamassa kuukaudessa sain takai-

sin nuoruusaikojeni hoikan vartalon ja tunsin huokuvani lempeää voimaa, oli kuin ajatukseni olisivat palautuneet oikeaan rytmiinsä. Eräänä iltana katsoin itseäni peilistä. Olin neljäkymmenenseitsemän, neljän kuukauden päästä täyttäisin neljäkymmentäkahdeksan, mutta olin kuin taikavoimasta karistanut yltäni monta vuotta. En tiedä olinko siitä mielissäni, mutta ainakin se yllätti minut.

Kesäkuun alkaessa tuo epätavallinen hyvinolontunne poiki ajatuksen lähteä lomalle, ja niin päätin matkustaa merenrantaan heti, kun irtautuisin tenteistä ja hallinnollisista muodollisuuksista. Hain tietoja Internetistä, vertailin kuvia ja hintoja. Lopulta vuokrasin melko edullisesti pienen asunnon Joonianmeren rannalta heinäkuun puolivälistä elokuun loppuun. Todellisuudessa pääsin lähtemään vasta 24. heinäkuuta ja ajelin kaikessa rauhassa auto lastattuna täyteen kirjoja, joita tarvitsisin seuraavan lukuvuoden valmistelemiseen. Päivä oli kaunis, avoimista autonikkunoista tulvi sisään tuoksuvan paahteista ilmaa, oloni oli vapaa, enkä tuntenut vapaudestani syyllisyyttä.

Mutta tankatessani autoa matkan puolivälissä minua alkoi ahdistaa. Nuorempana olin nauttinut rannalla loikoilusta, mutta viimeiset viisitoista vuotta auringonotto oli tehnyt minut vain levottomaksi, väsyin siihen nopeasti. Asunto olisi varmasti epäviihtyisä, ikkunasta näkyisi vain kaukainen kaistale sinistä halparakenteisten talorotiskojen välistä. Kova kuumuus ja jostakin yökerhosta kuuluva möykkämusiikki valvottaisi minua. Koko loppumatkan olin epämääräisen huonotuulinen ja ajattelin, että olisin yhtä hyvin voinut työskennellä koko kesän

mukavasti kotona hengittäen hiljaisen taloyhtiömme ilmastoitua ilmaa.

Kun saavuin, aurinko oli jo menossa mailleen. Pieni kaupunki näytti kauniilta, ihmisten puhenuotti kuulosti miellyttävältä, ilma tuoksui hyvältä. Asunnolla minut otti vastaan kunnioittavalta ja sydämelliseltä vaikuttava vanha mies, jolla oli tuuhea harmaa tukka. Ensi töikseen hän halusi tarjota minulle baarissa kahvit, sitten hän hymyin ja yksiselitteisin elein esti minua kantamasta asuntoon ensimmäistäkään laukkuja. Huohottaen hän kapusi matkatavaroideni kanssa neljänteen, ylimpään kerrokseen ja laski kantamukset pienen ullakkohuoneiston ovensuuhun: makuuhuone, pikkuruinen ikkunaton keittiö, josta pääsi suoraan kylpyhuoneeseen, olohuone, jossa oli iso ikkuna, ja terassi, josta iltahämärässä erottui rosoisen kallioinen ranta ja loputon meri.

Miehen nimi oli Giovanni, eikä hän ollut asunnon omistaja vaan eräänlainen talonmies; silti hän kieltäytyi juomarahasta ja lähes loukkaantui sen tarjoamisestakin, aivan kuin minun olisi pitänyt ymmärtää, että se mitä hän teki kuului normaaliin vieraanvaraisuuteen. Kun hän oli lähtenyt pois varmistettuaan useampaan kertaan, että olin kaikkeen tyytyväinen, huomasin olohuoneen pöydällä suuren vadin täynnä persikoita, luumuja, päärynöitä, viinirypäleitä ja viikunoita. Se hohti kuin asetelmamaalauksessa.

Kannoin korituolin terassille ja istuin sinne hetkeksi katselemaan auringon hidasta painumista mereen. Vuosikaudet joka ikinen lomani oli lähtenyt tytärteni tarpeista,

ja kun he sitten olivat kasvaneet ja alkaneet matkustella maailmalla ystäviensä kanssa, olin aina vain jäänyt kotiin odottamaan heidän paluutaan. Kannoin huolta paitsi kaikenlaisista katastrofeista (lentojen ja laivamatkojen vaaroista, sodista, maanalaisista ja merenalaisista järjestyksistä) myös heidän hermostollisesta herkkyydestään, mahdollisista jännitteistään matkatoverien kanssa, rakastumisistaan, jotka saisivat liikaa tai liian vähän vastakaikua ja aiheuttaisivat tunnemyrskyjä. Valmistauduin reagoimaan äkillisiin avunpyyntöihin, pelkäsin että he syyttäisivät minua siitä millainen totta puhuen olinkin, hajamielinen ja poissaoleva, liikaa itseäni keskittynyt. Mutta se siitä. Nousin ja menin suihkuun.

Myöhemmin minulle tuli nälkä ja palasin hedelmävedin luo. Huomasin, että herkullisen näköiset viikunat, päärynät, luumut, persikat ja viinirypäleet olivatkin alta vanhentuneita ja mädäntyneitä. Otin veitsen ja leikkasin pois laajoja mustuneita osia, mutta haju ja maku inhottivat minua, ja heitin melkein kaiken roskeen. Olisin voinut lähteä ulos etsimään ravintolaa mutta luovuin ajatuksesta, olin väsynyt ja halusin nukkua.

Makuuhuoneessa oli kaksi suurta ikkunaa, avasin ne selkoselälleen ja sammutin valot. Katselin, kuinka majakanvalo rävähti esiin pimeässä valaisten pyyhkäisyllään huoneen aina muutamaksi sekunniksi kerrallaan. Ei pitäisi koskaan saapua vieraaseen paikkaan illalla, kaikki on epämääräistä ja voi helposti riistäytyä hallinnasta. Kävin vuoteelle pitkäkseni kylpytakki päällä ja hiukset märkinä, jäin tuijottamaan kattoa odottaen sen kirkastu-

mista hetkeksi, kuuntelin perämööttöriin kaukaista surinaa ja hiljaista laulua, joka oli kuin kissan maukumista. Minulla ei ollut ääriäviivoja. Käännähdin unisena ja tulin hipaisseeksi tyynyllä jotakin kylmää, kuin silkkipaperia.

Sytytin valon. Vitivalkoisella tyynynliinalla lojui kolme neljä senttiä pitkä hyönteinen, vähän kuin iso kärpänen. Sillä oli kalvomaiset siivet tummanruskeassa, liikkumattomassa vartalossa. Ajattelin: se on laulukaskas, ehkä sen alavatsa on puhjennut tyynylleni. Huitaisin sitä kylpytakkini liepeellä, ja se heilahti mutta jäi taas paikoilleen. Uros, naaras. Naaraan takaruumiissa ei ole joustavia kalvorakenteita, se ei laula vaan on mykkä. Minua inhotti. Laulukaskas tekee reikiä oliivipuihin ja valuttaa mahlaa lehtosaarnin kaarnasta. Nostin tyynyn varovasti, kävelin ikkunaan ja ravistelin hyönteisen ulos. Sillä tavalla lomani alkoi.

3.

SEURAAVANA PÄIVÄNÄ pakkasin kassiin uimapukuja, pyyhkeitä, kirjoja, valokopioita ja vihkoja, istuin autonrattiin ja lähdin ajamaan rannikkotietä pitkin etsien sopivaa merenrantapoukamaa. Parinkymmenen minuutin päästä oikealla alkoi näkyä pinjametsää, huomasin parkkipaikalle ohjaavan kyltin ja pysäköin. Kiipesin tavaroineni suojakaiteen yli ja astuin pinjanneuloista punertavalle polulle.

Rakastan pihkan tuoksua: vietin lapsuudenkesäni uimarannoilla, joita camorran sementti ei ollut ehtinyt vielä kokonaan nielaista ja jotka yleensä avautuivat heti pinjametsän takaa. Pihka on minulle loman, lapsuuden leikkien tuoksu. Jokainen kuivan kävyn naksahdus, tömähdys maahan, pinjansiementen väri tuovat mieleeni äitini nauravan suun, kun hän rikkoo tumman kuoren, ottaa esiin kellertävän siemenen ja antaa sen syötäväksi jollekulle sisaristani, jotka vaativat osaansa äänekkäästi, kun taas minä odotan vaiti, tai sitten hän syö sen itse tahraten huulensa kuoren tummaan tomuun, ja opettaakseen minua voittamaan ujouteni sanoo: sinä et saa mitään, olet toivottomampi kuin raaka käpy.

Pinjametsä oli tiheä, aluskasvillisuus risukkoinen, ja tuulen armoilla kasvaneet puunrungot näyttivät olevan kaatumaisillaan taaksepäin, kuin säikähtäneinä jotakin mereltä tulevaa uhkaa. Varoin kompastumasta polulla risteileviin kiiltäviin juuriin ja yritin hillitä inhoani nähdessäni pölyisiä sisiliskoja, jotka lähestyessäni livistivät auringonläiskiltä piiloon. Olin kävellyt korkeintaan viisi minuuttia, kun näkyviin tulivat dyynit ja meri. Ohitin hiekasta nousevat väkkäräiset eukalyptuspuut, jatkoin vihreiden kaislojen ja oleanterien keskellä kulkevaa lankkusiltaa pitkin, kunnes saavuin siistiin rantarakennukseen.

Pidin paikasta heti. Baarin kassalla istuva tumma, ystävällinen mies sai oloni tuntumaan turvalliselta, samoin pitkä ja laiha rantavahti, T-paitaan ja punaisiin shortseihin pukeutunut lihaketon nuorukainen, joka saattoi minut aurinkovarjolleni. Hiekka oli hienoa valkoista jauhetta, uin kirkkaassa vedessä pitkään ja otin vähän aurinkoa. Sitten asetuin kirjoineni varjoon ja tein töitä rauhallisesti auringonlaskuun saakka nauttien tuulenvireestä ja meren äkkinäisistä muutoksista. Päivä kului niin miellyttävän tasapainoisesti työskennellessä, unelmoidessa ja laiskotellessa, että päätin ruveta käymään siellä joka päivä.

Ei viikkoakaan, kun siitä kaikesta tuli leppoisa rutiini. Kävelin pinjametsän läpi ja nautin auringossa avautuvien käpyjen naksahelusta, myrttiä muistuttavien pienten vihreiden lehtien tuoksusta ja eukalyptuspuista irtoavista kaarnanpalasista. Polulla astellessani ajattelin

talvea, kuvittelin hyytävän kylmän, sumuisen pinjametsikön, rautamyrtin punaiset marjat. Kassalla istuva mies otti minut joka päivä vastaan kohteliaan hyväntuulisena, kun menin baariin juomaan kahvin, lasin kivennäisvettä. Rantavahti, jonka nimi oli Gino ja joka oli varmasti opiskelija, avasi avuliaasti aurinkovarjoni ja rantatuolini, palasi varjoon ja alkoi – täyteläiset huulet raollaan, silmät tarkkaavaisina – tehdä lyijykynällä alleviivauksia paksuun kirjaan, jota hän luki mihin lie tenttiin.

Katselin poikaa hellin tuntein. Yleensä torkahdin kuivatellessani auringossa, mutta toisinaan en nukkunut vaan tarkkailin häntä lempeästi silmät puoliummessa varoen, ettei hän huomannut. Hän vaikutti rauhattomalta, väänteli kaunista, jänteikästä ruumistaan, sukaisi sysimustia hiuksiaan, hankasi leukaansa. Tyttäreni olisivat ihastuneet häneen, etenkin Marta, jolla oli taipumusta rakastua laihoihin, levottomiin poikiin. Itsestäni en osaa sanoa. Olen jo pitemmän aikaa tajunnut, että minulla on itsestäni jäljellä hyvin vähän, mutta aivan kaikki heistä. Myös Ginoa katselin nyt Biancan ja Martan kokemusmaailman lävitse, heille kuvittelemistani mieltymyksistä ja intohimoista käsin.

Nuorukainen luki mutta tuntui samalla pystyvän tekemään näköaistista riippumattomia havaintoja. Jos vähänkin liikahdin siirtääkseni rantatuolini auringosta varjoon, hän pomppasi pystyyn ja kysyi, tarvitsinko apua. Pudistin päätäni hymyillen, eihän tuolin siirtäminen ollut vaiva eikä mikään. Minulle riitti, että oloni oli turvallinen eikä minun tarvinnut pitää mielessäni aika-

tauluja tai joutua puuttumaan mihinkään kiireelliseen. Kukaan ei ollut enää riippuvainen huolenpidostani, ja lopulta lakkasin olemasta taakaksi itsellenikin.

4.

NUOREN ÄIDIN ja hänen tyttärensä havaitsin vasta myöhemmin. En tiedä, olivatko he olleet siellä heti ensimmäisestä auringonottopäivästäni lähtien vai ilmaantuivatko he joskus sen jälkeen. Kolmena neljänä alkupäivänä panin vain ohimennen merkille meluisan napolilaisseurueen, johon kuului lapsia ja aikuisia, noin kuusikymmenvuotias mies, jolla oli äkäinen ilme, neljä viisi pikkupoikaa, jotka tappelivat villisti niin vedessä kuin maallakin, ehkä vähän alle neljäkymmenvuotias tukeva, lyhytsäärinen ja raskaspovinen nainen, joka kulki tiuhaan rannan ja baarin väliä, raahautui vaivalloisesti eteenpäin bikininosien välistä kaartuvan suuren paljaan vauvavatsansa kanssa. He olivat kaikki sukua toisilleen, vanhemmat, isovanhemmat, lapset, sisarusten lapset, serkut, kälyt ja langot, ja nauroivat usein kovaan ääneen. He huusivat toisiaan nimiä venyttäen, kiljahtelivat, supattelivat ja välillä kinastelivatkin: iso perhekunta, samanlainen johon minäkin olin lapsena kuulunut, samat leikinlaskut, samat äitelyydet, samat vihanpuuskat.

Eräänä päivänä nostaessani katseeni kirjasta näin heidät ensimmäistä kertaa, nuoren naisen ja pikkutyön. He

olivat palaamassa vedestä aurinkovarjonsa luo: nainen oli korkeintaan kaksikymmenvuotias ja käveli katse maa-han luotuna; kolme-neljävuotias pikkutyttö katsoi häntä ihailevasti pää takakenossa sylissään nukke, jota hän kantoi kuin äiti lastaan. He juttelivat levollisesti aivan kuin olisivat olleet kahden koko maailmassa. Raskaana oleva nainen huusi aurinkovarjon luota heille ärtyneesti jotakin, ja noin viisikymmenvuotias lihava, harmaapäinen rouva, joka oli täysissä pukeissa, ehkä nuoren naisen äiti, elehti tyytymättömän näköisenä paheksuen ties mitä. Mutta nainen tuntui olevan kuuro ja sokea, hän jatkoi puhelemistaan lapselle ja asteli jäntevästi eteenpäin jät-täen rantahiekkaan jalanjalkiensä tummat varjot.

Vaikka he kaikki kuuluivat samaan suureen, äänekkääseen perheeseen, niin kaukaa katsottuna nuori äiti, jolla oli hoikka vartalo, hyvällä maulla valittu uimapuku, siro kaula, kaunismuotoinen pää, kiiltävänmustina lainehti-vat pitkät hiukset, intialaispiirteiset korkeat poskipääät, vahvat kulmakarvat ja vinot silmät, näytti sieltä kaukaa katsottuna aivan erilaiselta kuin muu sukukunta, mys-tiseltä poikkeamalta säännöstä, kuin vaihdokkaalta, tai sieppauksen uhrilta joka oli sopeutunut osaansa.

Siitä hetkestä lähtien aloin aina välillä vilkuilla heidän suuntaansa.

Pikkutyössä oli jotakin hiukan outoa, en oikein tiedä mitä, lapsuuden alakuloa tai jokin piilevä sairaus. Kaikilla ilmeillään hän pyysi äidiltään jatkuvaa yhdessäoloa, aneli sitä itkemättä tai kiukuttelematta, eikä äiti sitä evännyt. Kerran panin merkille, kuinka hellän huolellisesti hän

levitti lapsen iholle aurinkovoidetta. Eräällä toisella kerralla hämmästelin, miten pitkään äiti ja tytär viihtyivät vedessä, nainen rutisti lasta rintaansa vasten ja lapsi piti häntä lujasti kaulasta kiinni. He nauroivat nauttien läheisyydestään, hieroivat neniään yhteen, ruiskauttelivat vettä suustaan, pusuttelivat. Erään kerran näin heidän leikkivän yhdessä nukella. Heillä tuntui olevan hyvin hauskaa, kun he pukivat ja riisuivat nukkea, olivat rasvaavinaan sitä aurinkovoiteella, kylvettivät sitä vihreässä sangossa, hankasivat sen ihon kuivaksi, jottei se vilustuisi, painoivat sen rintaansa vasten kuin imettäen sitä, tai syöttivät sille hiekkapuuroa, laskivat sen vierelleen aurinkoon samalle pyyhkeelle makaamaan. Nuori nainen oli kaunis jo sinänsä, mutta äidin roolissa hänen kauneutensa korostui entisestään, hän ei näyttänyt tarvitsevan mitään muuta kuin tyttärensä.

Ei niin, ettei hän olisi kuulunut suureen sukuunsa tiiviisti. Hän rupatteli raskaana olevan naisen kanssa, pelasi korttia samanikäisten, tummiksi ruskettuneiden nuorukaisten, luullakseni serkkujensa kanssa, käveli rannalla vanhan äreännäköisen miehen (isänsä?) tai nuorten kovaäänisten naisten – sisartensa, serkkujensa tai kälyjensä – kanssa. Hänellä ei näyttänyt olevan aviomiestä tai ketään, joka olisi selvästi ollut lapsen isä. Sen sijaan huomasin, että kaikki sukulaiset huolehtivat hellästi hänestä ja pikkuisesta. Lihava harmaatukkainen rouva lähti hänen kanssaan kernaasti rantakahvilaan ostamaan lapselle jäätelöä. Pikkupojat lopettivat tappelunnujakkansa, kun hän huusi heitä tiukasti, ja suostuivat, jos

kohta mutisten, hakemaan hänelle vettä, ruokaa tai mitä ikinä hän tarvitsikin. Ja jos äiti ja tytär loitontuivat pienellä sinipunaisella kumiveneellä muutamankin metrin rannasta, raskaana oleva nainen huusi heti Nina, Lenù, Ninetta, Lena, ja lähti juoksemaan hengästyneenä heitä kohti huolestuttaen näin myös rantavahdin, joka hyppäsi pystyyn pitääkseen tilannetta paremmin silmällä. Kerran kun kaksi miestä yritti tehdä tuttavuutta hänen kanssaan, serkkupojat tulivat heti väliin, ja alkoi tyrkkiminen ja haukkuminen, joka oli vähällä äityä käsirysyksi.

En pitkään aikaan tiennyt, oliko Nina, Ninù, Ninè äidin vai tyttären nimi; nimiä oli niin monia ja niitä huu-deltiin niin tiuhaan tahtiin, etten saanut asiasta tolkkua. Mutta kun olin kuullut huutoja ja kutsuja tarpeeksi usein, tajusin että Nina oli äiti. Pikkutytön nimen selvittäminen osoittautui hankalammaksi, ja aluksi olin aivan ymmäl-läni. Luulin, että Nani tai Nena tai Nennella olivat hänen lempinimiään, kunnes tajusin, että ne tarkoittivatkin nukkea, josta tyttönen ei päästännyt irti hetkeksikään ja jolle Ninakin omistautui kuin se olisi elävä olento, melkein kuin toinen tytär. Todellisuudessa pikkutytön nimi oli Elena, Lenù; äiti kutsui häntä aina Elenaksi, sukulai-set Lenùksi.

En tiedä, miksi kirjoitin nimet vihkooni: Elena, Nani, Nena, Leni – ehkä pidin Ninan tavasta lausua ne. Hän puhui tyttarelleen ja nukelle Napolin murteella, miellyttävällä nuotilla jota rakastan, leikin ja hellittelyn kielellä. Olin lumoutunut. Kielet vaikuttavat minuun kuin salainen myrkkä, joka aina silloin tällöin kuohahtaa pintaan

ja jolle ei ole olemassa vastalääkettä. Muistan murteen äitini suussa, kun hänen pehmeän laulava puhetyylinsä vaihtui kärsimättömäksi kiljunnaksi: en enää jaksa teidän kanssanne, en jaksa. Käskyjä, huutoja, solvauksia – elämä kiristyi hänen sanoissaan kuin ärtynyt hermo, joka reagoi kivulla pienimpäänkin kosketukseen ja vie mennessään kaiken itsehillinnän. Kerran, kaksi, kolme kertaa hän uhkasi meille tyttärilleen lähteä kotoa: te nousette aamulla, ettekä enää löydä minua. Heräsin joka päivä vapisten pelosta. Todellisuudessa hän pysyi aina kotona, sanoissaan hän lähti jatkuvasti pois. Tuo nainen, Nina, vaikutti tyyneltä, ja olin hänelle kateellinen.

»Ferranten proosa on ihastuttavan siekailematonta, suoraa ja unohtumatonta. Yksinkertaisista aineksista hän rakentaa vahvan tarinan toivosta ja katumuksesta.»

– Publishers Weekly

ERONNUT LEDA on yliopistonopettaja, jonka tyttäret ovat muuttaneet pois kotoa isänsä luokse Kanadaan. Merkitseekö uusi yksinolo huikaisevaa vapautta vai tyhjän pesän ahdistusta? Leda lähtee lomalle Etelä-Italiaan, mutta pian ensi päivien seesteinen levollisuus alkaa jo hiipua. Rannalla napolilaisseurueen räikeän päälleikävä läsnäolo nostaa Ledassa pimeitä tuntemuksia pintaan. Ledan tarkkaillessa kaunista, tyttärelleen omistautuvaa nuorta naista muistot omista vaikeista ja epäsovinnaisista valinnoista äitinä alkavat piinata. Pian tarina naisesta, joka viimein saisi olla ahtaista perinteistä vapaa, vaihtuukin raivokkaaksi päänsisäiseksi välienselvittelyksi menneisyyden käsittelemättömien asioiden kanssa.

9 789510 445044

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-44504-4